

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

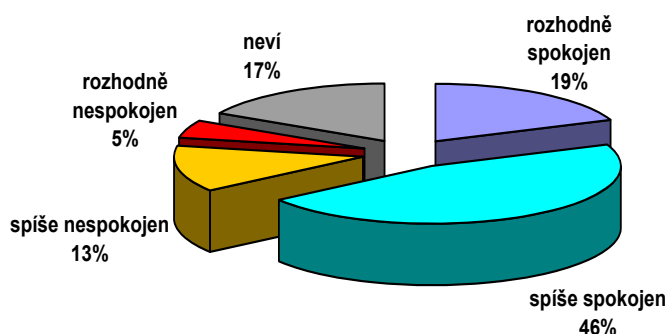
Občané o NATO a obraně země

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2008, v09-01</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>12. – 19. 1. 2008</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1057</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.40, PM.41, PM.42, PM.42d, PM.43</i>
Zveřejněno dne:	<i>11. března 2009</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V lednovém šetření CVVM respondentům položilo sadu otázek zaměřených na jejich postoje k Severoatlantické alianci (NATO) a k obraně státu. Úvodní otázka zjišťovala, jak jsou občané spokojeni či nespokojeni s tím, že Česká republika je členem NATO.¹

Graf 1: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO

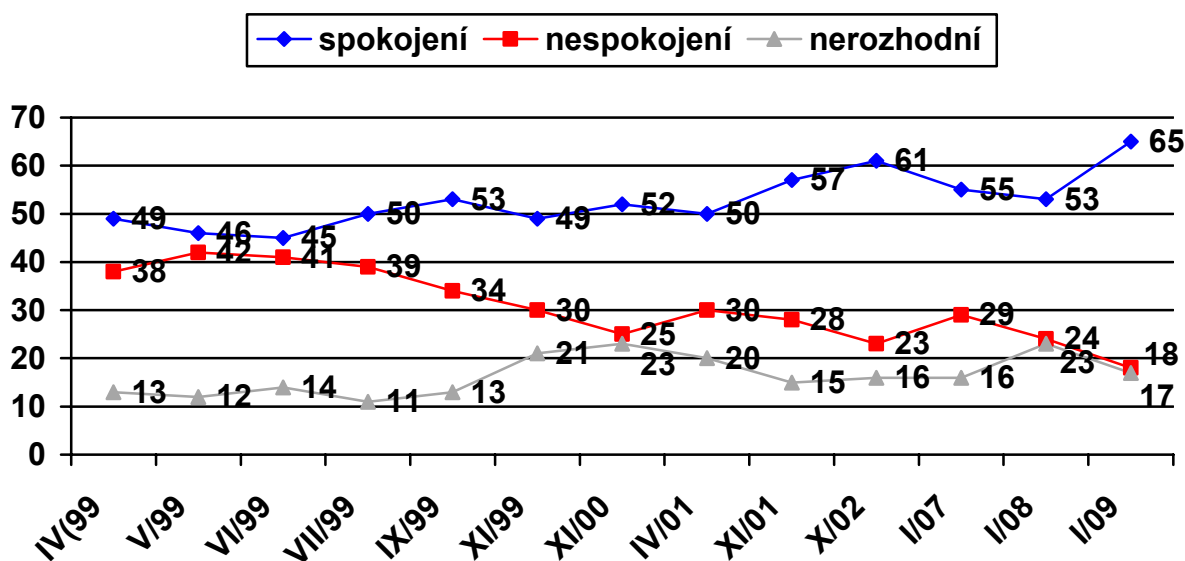

¹ Otázka: „Jste spokojen nebo nespokojen s tím, že ČR je členem NATO? Rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen.“

Výsledky v grafu 1 ukazují, že 65 % občanů je aktuálně s členstvím ČR v NATO spokojeno, 18 % respondentů naopak vyjádřilo nespokojenost a 17 % odpovědělo, že neví, jestli je spokojeno nebo nespokojeno s členstvím země v NATO. Spokojenost se členstvím v NATO přitom častěji vyjadřovali muži, mladí lidé ve věku od 20 do 29 let, dotázaní s vysokoškolským vzděláním, vyšší odborní nebo řídicí pracovníci, podnikatelé či osoby samostatně výdělečně činné a lidé s dobrou životní úrovní. Podle stranických preferencí šlo nadprůměrně o příznivce ODS. Nespokojenost deklarovali častěji lidé ve věku nad 60 let, důchodci, dotázaní se špatnou životní úrovní a stoupenci KSČM. Z hlediska sebezařazení na škále levice – pravice spokojenost roste a nespokojenost klesá při posunu zleva doprava.

Graf 2: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO (1999-2009)

V grafu 2 je zachycen vývoj spokojenosti či nespokojenosti s členstvím ČR v NATO, jak jej zaznamenaly výzkumy prováděné od vstupu ČR do aliance v roce 1999. Z něj je patrné, že oproti lednu loňského roku, kdy proběhlo poslední srovnatelné šetření, se poměrně výrazně (o 12 procentních bodů) zvýšil podíl spokojených, který tak mírně překonal i dosavadní historické maximum z října 2002. Podíl nespokojených s členstvím ČR v NATO zaznamenal pokles o šest procentních bodů, čímž se dostal na historicky nejnižší úroveň, stejný pokles byl zaregistrován i u podílu nerozhodných. V zaznamenaném posunu spokojenosti s členstvím ČR v NATO se může odrážet vliv některých událostí z poslední doby, které poukázaly na křehkost mezinárodní stability a mohly tak zvýšit význam a hodnotu bezpečnostních záruk plynoucích z členství v NATO v očích české veřejnosti, jakými byly např. ozbrojený střet mezi Gruzii a Ruskem kvůli Jižní Osetii, krize okolo přerušování dodávek ruského plynu přes Ukrajinu, eskalace konfliktu mezi Izraelem a Palestinci v Gaze apod. Svůj podíl vlivu na vzestup spokojenosti s členstvím ČR v NATO ze strany české veřejnosti mohla mít i změna na postu amerického prezidenta, kde převážně negativně vnímanou administrativu George W. Bushe vystřídal prozatím vesměs pozitivně přijímaný Barack Obama, s nímž i občané ČR spojují četná optimistická očekávání v oblasti mezinárodní politiky a bezpečnosti.

Respondenti ve výzkumu rovněž odpovídali na otázku, která se obecně týkala obrany státu.² Byla jim předložena baterie výroků, k nimž měli zaujmout stanovisko. (viz tabulku 1)

Tabulka 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o obraně

	rozhodně souhlasí	spíše souhlasí	spíše nesouhlasí	rozhodně nesouhlasí
Suverenitu státu je třeba bránit	49	41	5	2
Náklady na obranu zatěžují rozpočet	16	35	33	9
Naše armáda je na úrovni záp. zemí	16	37	22	9
Stejně bychom se neubránili	27	42	17	4
O malé zemi rozhodují velmoci	26	39	21	8

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Výsledek šetření ukázal, že obecné postoje české veřejnosti k otázkám obrany země a její suverenity jsou navzájem poněkud protichůdné. Naprostá většina dotázaných (90 %) se shoduje na nutnosti bránit suverenitu státu za každou cenu, avšak zároveň výrazná většina soudí, že bychom se neubránili případnému útoku (69 %) nebo že o malé zemi rozhodují velmoci (65 %). K tomu navíc pak polovina populace (51 %) souhlasí i s výrokem, že náklady na obranu zbytečně zatěžují rozpočet, zatímco opak v šetření vyjádřily dvě pětiny. Mírně nadpoloviční většina Čechů (53 %) soudí, že naše armáda je na úrovni vyspělých západních zemí, téměř třetina (31 %) si myslí opak. Údaje v tabulce 2 pak ukazují, že oproti loňsku se zvýšil podíl těch, kdo vidí českou armádu jako srovnatelnou s úrovní vyspělých západních zemí, a poklesl podíl souhlasících s tvrzením, že náklady na státu zbytečně zatěžují rozpočet. Mírný vzestup se objevil i u podílu souhlasu s tvrzením, že suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s výroky o obraně 1992-2009 (v %)

		1992	1993	1996	1997	1999	2001	2002	2007	2008	2009
Suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit	S	86	89	87	85	87	81	87	88	85	90
	N	10	7	7	10	8	13	9	9	10	7
O malé zemi rozhodují velmoci	S	59	58	62	65	62	68	61	60	64	65
	N	35	33	30	28	32	25	30	35	28	29
Kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili	S	62	65	67	69	63	67	62	63	70	69
	N	29	26	22	22	28	22	28	28	21	21
Náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet	S	53	55	52	51	44	59	57	55	58	51
	N	41	38	40	41	51	34	37	38	35	42
Naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí	S	-	-	-	-	-	-	-	-	41	53
	N	-	-	-	-	-	-	-	-	38	31

Pozn.: Údaje v tabulce představují součty podílů rozhodně + spíše souhlasí, respektive rozhodně + spíše nesouhlasí.

Dále byly respondentům předloženy tři dvojice protichůdných tvrzení ohledně dopadů začlenění ČR do NATO, mezi kterými si pak měli vybrat ta, která jsou bližší jejich přesvědčení.³

² Otázka: „Na obranu státu existují nejrůznější názory. Přečtu Vám některé a Vy mi prosím řekněte, zda s nimi souhlasíte nebo nesouhlasíte. a) Suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit, b) náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet, c) naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí, d) kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili, e) je zbytečné uvažovat o obraně státu, protože o takové malé zemi, jako jsme my, stejně rozhodují velmoci.“

³ Otázka: „Který z následujících výroků o členství České republiky v NATO se více blíží Vaším názorům?“

Tabulka 3: Důsledky začlenění ČR do NATO (%)

	1999	2000	2001	2002	2007	2008	2009
Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR	34	38	34	42	41	40	46
Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem	45	47	50	50	54	54	48
Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost	42	44	42	49	48	50	58
Členství v NATO zvyšuje nebezpečí vtažení ČR do vojenského konfliktu	36	40	39	46	47	44	37
Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě	x	56	53	71	71	66	74
Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě	x	19	19	21	21	25	19

Pozn.: Dopočet do 100 % v každé dvojici výroků tvoří odpovědi „neví“.

Výsledky ukazují, že česká veřejnost i nadále vnímá členství ČR v NATO spíše jako určitou formu podřízení se země cizím mocnostem než jako prostředek zaručující její nezávislost, i když v aktuálním výzkumu se oba podíly téměř vyrovnaly, když podíl souhlasících s výrokem o podřízenosti oproti loňskému výzkumu o šest procentních bodů poklesl, zatímco výrok o záruce nezávislosti zaznamenal stejně velký vzestup.

V případě pohledu na to, zda je členství ČR v NATO prostředkem zajišťujícím jí mír a bezpečnost, či naopak faktorem znamenajícím zvýšené riziko, že ČR bude vtažena do nějakého válečného konfliktu, oproti minulým letům výrazněji převažuje ta první uvedená možnost, když podíl souhlasících od ledna 2008 vzrostl o 8 procentních bodů, zatímco podíl souhlasu s druhým výrokem, že členství v NATO zvyšuje nebezpečí vtažení ČR do vojenského konfliktu, zaznamenal pokles o 7 procentních bodů.

Oproti loňsku se opětovně zvýšila i převaha podílu těch, kdo soudí, že zapojení ČR do aliance posiluje mír a stabilitu v rámci Evropy, nad míněním, že členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.

Dále šetření zkoumalo názor na to, jak členství ČR v NATO ovlivňuje její mezinárodní postavení.⁴

Tabulka 4: Vliv členství ČR v NATO na její mezinárodní pozici (%)

	1999	2000	2001	2002	2007	2008	2009
Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě	38	42	39	45	43	39	41
Členství v NATO oslabuje pozice ČR ve světě	7	8	9	7	8	8	9
Členství v NATO neovlivňuje pozice ČR ve světě	39	35	38	35	36	40	37
Neví	16	15	14	13	13	13	13

Pozn.: Procenta ve sloupci.

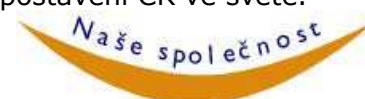
Výsledky v tabulce 4 ukazují, že s členstvím ČR v NATO přibližně dvě pětiny dotázaných (41 %) spojují posílení mezinárodního postavení ČR, jen nepatrně nižší část (37 %) si myslí, že tato okolnost mezinárodní pozici země nijak významně neovlivňuje, a necelá desetina lidí má za to, že začleněním do

a) Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR. / Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem.

b) Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR. / Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.

c) Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě. / Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě."

⁴ Otázka: „Se kterým z těchto výroků souhlasíte? Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě, její hlas má větší mezinárodní význam. Členství v NATO přispívá k oslabování mezinárodní pozice ČR ve světě. Členství v NATO neovlivňuje postavení ČR ve světě.“

NATO se pozice ČR ve světě oslabila. Oproti minulému výzkumu, se situace v náhledu na tuto otázku statisticky významně neposunula.

Na závěr celého bloku šetření zjišťovalo, zda NATO podle jejich mínění přikládá zájmům a bezpečnosti ČR stejný, menší či větší význam v porovnání se zájmy dřívějších členských států.⁵

Tabulka 5: Jaký význam NATO přikládá zájmům ČR proti dřívějším členům? (%)

	2002	2007	2008	2009
Větší	6	5	4	5
Stejný	46	46	48	54
Menší	26	30	25	22
Neví	22	19	23	19

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Jak ukazuje tabulka 5, více než polovina respondentů (54 %) si myslí, že NATO přistupuje k zájmům a bezpečnosti České republiky stejně, jako k zájmům dřívějších členů, necelá čtvrtina (22 %) se domnívá, že zájmy těchto zemí stojí v prioritách NATO spíše o něco výše než zájmy ČR, jen sporadicky (5 %) pak respondenti vyjadřovali mínění, že NATO přikládá zájmům ČR větší váhu než zájmům dřívějších členů, a zbývající pětina (19 %) odpověděla, že neví. Oproti minulému šetření z loňska se o 6 procentních bodů zvýšil podíl těch, kdo si myslí, že NATO přikládá zájmům ČR stejný význam jako zájmům svých dřívějších členů.

⁵ Otázka: „Jaký význam přikládá podle Vás NATO našim zájmům a bezpečnosti? Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána větší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána stejná důležitost. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána spíše menší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO.“